

Abonamântulu

Pentru monarhia:
Pre anu 6 fl., 1/2 anu
3 fl., 1/4 anu 1 fl. 50 cr.

Pentru strainatate:
Pre 1 anu 18 frcs., 1/2
anu 9 frcs., 1/4 anu
4 frcs. 50 cm.

Fó'la apare in fie-care
Sâmbata.

Unirea

Fóia besericésca-politica.

Insertiuni

Unu şiru garmond:
odata 7 cr., a dóu'a óra
6 cr., a treia óra 5 cr.,
si de fie-care publica-
tiune timbru de 30 cr.

Totu ce privesce fó'la
se se adreseze la «Re-
dactiunea si Admini-
stratiunea Unirei»
in
Blasiu.

Anulu I.

Blasiu 31 Ianuarius 1891.

Numerulu 5.

La cestiunea programului nostru.

Blasiu, 30 Ian. 1891.

II.

Amu disu in articolulu numerului din urma, cá ideile crestine cele púrurea actuale vomu cercá noi a le validatá in in tóte relatiunile si manifestárele vietii nóstre, si prin urmare si in politica. Cându amu scrisu cuvintele aceste, atunci pare cá amu si auditu pre politicii nostri, cum clatinându din capu -si voru fi disu: Ce vréu ómenii acestia? ce va se dica ace'a: validatárea ideiloru religiunei crestine in politica? Ce are religiunea crestina seau alt'a de a face cu politic'a? Religiunea este unu lucru privatu a unui fiecáruia, inchine-se ficcare la Domnedieu, cum -i place, seau precum diceá Fridericu alu II-le regele Prusiei: Fericésca-se ficcare dupa fasonulu sèu! Statulu modernu inse este fára Domnedieu si fára religiune, si elu in viét'ia sa nu se indrépta dupa principiile nici unei religiuni, fia ea chiar si cea crestina. Tèmpurile acele, in cari statulu -si consumá poterile in aperarea si lafirea unei seau altei religiuni, au trecut pentru totu deaun'a. Statulu teocraticu nu va mai inviá, si prin urmare esteu nu anacronismu a mai vorbi astádi de validatárea de principii crestine in viét'ia statului. Si cei cu dorere de beserica aru face mai bine, déca aru abdice de planuri de aceste, si s'aru ingrigi, cá religiunea sè nu piéra si din viét'ia privata a poporului, cáci secululu nostru alta insemnatate nu voiesce sè mai dé religiunei, si eschiderea ei din viét'ia publica este unu principiu, ce a cuprinsu deplinu cugetarea politica.

Cam aceste voru fi cugetele celoru mai multi politici in fati'a programului nostru. Cu tóte aceste inse convinsi, cumcá toti suntu barbati iubitori de adevèru, si cá atari, barbati, ce buerosi ascúta si pre cei ce in o privintia seau alt'a au pareri si vederi diverse de dènsii, -i rogámu cu tóta cuvenint'ia, sè binevoiesca a stá putinu cu noi de vorba si a ne ascultá in precisarea mai de aprópe a punctului nostru de vedere.

Concedemu, cá e unu principiu modernu acell'a, cá religiunea este unu lucru privatu alu omului, si cá statulu cá atare nu are nici o religiune. Concedemu buerosu si ace'a, cá principiulu acest'a a devenitu o credintia tare generala la politicii de astádi.

Cu tóte aceste inse intrebámu pre toti cei ce cunoscú cátu de putinu istori'a

mai nóua, cá óre s'a si practisatu vreodata principiulu acest'a in viét'ia statoloru? Si credemu, cá toti cei iubitori de adevèru voru respunde, cá nu. Si cá sè se védia acést'a, vomu incepe chiar cu tèmpulu acell'a, cându a aparutu principiulu acest'a mai ántáiu pre scen'a istoriei, anume cu revolutiunea francesca.

In revolutiunea acést'a, cându ea -si ajunsese culmea, a aparutu mai ántáiu principiulu, cá statulu nu are religiune nici Domnedieu. Din care cauza numai cá statulu fú separatu cu totulu de beserica, ci s'a si cercatu cu o violentia furiósa si fiorósa a si scuturá de pre statu ori ce urma a religiunei crestine. Inse óre revolutiunei acesteia i-a succesu prin acést'a a desbracá statulu de ori ce religiune? Nici pre departe! ci desbracându statulu de religiunea crestina cea nobila si démna de omu, l'a imbracatu in acell'a-si momèntu in o alta religiune ignobila si nedémna de omu, in religiunea, in carea Domnedieulu omului este ratiunea omenésca ridicata pre altarie in loculu crucei. Si astfeliu chiar atunci, cându s'a ivitu ide'a statului fára religiune, a aretatu însusi statulu, cá elu nu póte fi fára religiune. Cáci precum individulu nu póte fi fára religiune, chiar asiá nu póte fi nice statulu, pentru-cá insa-si negarea religiunei e o religiune, si anume religiunea negárii.

Nu vomu mai aminti de celealalte religiuni absurde si baroce, de religiunea fiintiei supreme alui Robespierre, de religiunea teofilantropica si de altele, ce a cercatu dupa ace'a statulu francesu sè le profeseze, pâna ce s'a restatoritu éraşi cultulu crestinu. Ne intórcemu inse la statele de astádi ale Europei, cari tóte se mândrescu, cá ele cá state nu au nici o religiune. E bine, sè lasámu de o cam data, cá nu au nici o religiune. Inse intrebámu, óre nu-si au ele tóte principiile loru stabile, fundamentale, principiile loru metafisice, in cadrulu caror'a se invérte tóta viét'ia loru? Adevèratu cá principiile aceste cunoscuté sub numele de *liberalismu* suntu diametralu opuse religiunei crestine. Inse pentru ace'a ele suntu bas'a si fundamentulu tuturoru statoloru moderne, si in politic'a de astádi formându unu sistemu au trecerea si valórea de principii religióse in politica. Nu facu statele moderne altu ceva, decátu cá in loculu crestinismului profeséza liberalismulu, acáruí principii pentru elu au

valórea de dogme religióse chiar asiá, precum pentru crestini adevèrurile de credintia au asemene valóre de dogme religióse. Si déca cei ce considera liberalismulu de o dogma, dupa carca are sè se indrepte statulu in tóte ramurile vietii sale, au dreptulu necontestatu de-a cercá validatárea lui, atunci nu scimu, pentru ce sè li-se ie in nume de réu, déca cérca o atare validatáre si aceia, pentru cari crestinismulu este o dogma, ce are sè strabata intréga viét'ia omului cá individulu si in societate.

La aceste nu se póte nici decum obiectioná, cá liberalismulu este unu sistemu politicu, acáruí obiectu este gubernarea statoloru, precându crestinismulu este unu sistemu religiosu, care cérca a multiami inim'a si mintea omului doritóre de religiune. Nu se póte obiectioná, pentru-cá nici liberalismulu nici unu altu sistemu politicu nu se póte construí fára de a luá pusetiune fatia cu natur'a religiósa a omului, asiá cátu din punctulu acest'a de vedere însusi liberalismulu este unu sistemu in prim'a linia religiosu, gresitu si falsu in adevèru, inse totusi religiosu, chiar asiá precum este si crestinismulu. Este destulu a face o provocare la Patriarchii liberalismului, la enciclopedístii francesi, cari construindu-lu ántáiu si mai ántáiu l'au precisatu din punctulu de vedere religiosu.

Ori ce ar' dice asiá dara adeptii statului fára religiune, este deplinu cu nepotintia, cá statulu sè se póta desbracá de ori ce religiune in manifestárele sale. Natur'a omului este de asiá, cátu fára ori ce póte fi, numai fára religiune nu. De unde de sine urméza, cá si statulu, care in ordinea naturala este societatea cea mai alésa, dela ori ce póte face abstractiune numai dela religiune nu.

N'am ce face, cáci, desi nu voiescu, nemarginítulu me chinuiesce, dice unu cunosctoriu adéncu alu sèmtiriloru omenesci. Pentru ace'a, de ar' voi ori si cátu politicii de astádi sè elimineze religiunea din viét'ia statului, totusi nu le va succede nice loru, nici altor'a, cáci alungata pre o usia, intra pre altele dicce, si lucrulu loru devine lucrulu lui Sisiphus, si ostenél'a loru ostenél'a Danaideloru.

Intrebarea dara nu póte sè fia intru atát'a, cumcá pentru ce voimu noi a face politica religiósa in sensulu crestinismului, cátu mai multu, cá mai ántáiu, *ce lipsa* are poporulu nostru de o atare politica,

si a două, cumcă cum se pôte ferici poporul nostru prin o atare politica?

La întrebările aceste ne vom încerca a răspunde în numărul viitor.

O cestiune de disciplina besericésca.

Nu este pentru întâia oară, că preoti de ai noștri, cari observăza pôte vre-o scadere precum colo în lucrurile noastre besericesci sau scolastice, nu cêrca vindecarea rêului precum calea prescisa de sântele canône, ci alêrga la asiâ nimitulu „foru alu publicității“, forulu, care nu-lu pôte nici cercetâ, nici judecâ. În Nrii 7 si 8 ai „Gazetei Transilvaniei“ êrasi amu cetitu cu multa mahnire sufletésca unu atare apelu la forulu publicității în lucruri besericesci. Nu voim a ne dimite în meritulu lucrurilor cuprinse în acestu apelu, căci nu se tiêne de noi si nu cade în competinția noastră. Ce voim, este a le aduce aminte preotilor noștri, cari se folosesc de atari apeluri la „forulu publicității“, că precum calea acêst'a nu voru pôte vindecâ nici unu rêu, dêca acêl'a esiste în adevêru, căci chiar si publiculu a devenitu deja scepticu cu privire la atari lucruri si nu nsioru le dâ credimêntu. Calea canonica în atari casuri este cu totulu alt'a, si anume espunerea rêului sau de-a dreptulu la Ordinariatu, care de securu, că nu va lasâ lucrulu necercetatu, seau în sinodulu protopopescu, dêca nu precum alta cale, atunci prin votu separatu, cându apoi lucrulu de securu va ajunge la cunoscint'ia Ordinariatului, căruia i-se trimitu spre aprobare tôte protocólele sinódeloru protopopesci. Căci între altele si pentru acê'a se tiênu sinódele protopopesci în fiecare anu, că preotimea tractuala în sinódele aceste se-si descopere la Ordinariatu gravaminele, ce le-ar avê. Si credem, că pâna acumu nu se pôte tânguî nime, că dêca s'a adresatu la Ordinariatu cu vre-o tânguire, nu i-s'ar fi facutu destulu, încâtu acê'a a fostu fundata. Canónele si prescisele sântei beserice se le fia toturoru lucru sântu, si sê nu parasêscă calea prescisa de ele spre a alêrgâ la nisce lucruri fâra întielesu, cum este „forulu publicității“, si atunci fia oî cine securu, că mai iute i-se va implinî dorinț'ia, si se va vindecâ, ce e în adevêru de vindecatu. Altcum se face numai incurcătura si se compromite caus'a sacra besericésca prin polemii lungi, ce degenerêza în personalități, cătu în urma nu mai scie nimene, ce sê alêga din lucru, êra publiculu se disgustêza a se mai ocupâ cu caus'a.

Gradinile si asilele de copii.

IV.

Scopulu principalu armaritu de proiectulu de lege este limpede exprimat în motivarea acestuia prin cuvintele: *Gradinile de copii voru înlesni nationalitâtiloru patriei noastre invetiarea limbei comune de statu.* Pentru a se pôte ajunge acestu scopu, proiectulu de lege prescise în paragrafulu 8: *că în gradini si asile ocupatiunile prunciloru nemagiari se se împreune cu introducerea loru în cunoscint'ia limbei magiare; êr' în paragrafulu 36: că în gradinile de modelu limb'a de conversatiune a prunciloru nemagiari celu putînu în o jumetate de di se fia cea magiara.* În fine se mai prescise si acê'a, că *crescatórele si ingrigitórele se scia tôte perfectu unguresce.*

Câtu de aprópe atinge scopulu acêst'a

pre nationalitâtile patriei noastre, si câtu de contrariu este chiar' si intereselor adeverate ale statului, este detorinț'ia altor'a a aretâ. A noastră detorinț'ia este numai a dovedî, câtu de periculosu este acelu scopu pentru beseric'a noastră.

Beseric'a noastră face parte din beseric'a catolica, inse este totu odata o beserica românesca, nu numai pentru-câ toti credintiosii ei suntu români, ci si pentru-câ auctoritatea cea mai înalta besericésca si civila a recunoscutu prin *acte publice* caracterulu ei românescu, êr' legile tierei i-au garantatu dreptulu de a se folosî de limb'a românesca în toti ramii de administratiune besericésca si în tôte institutitele sale de invetiamentu.

Din acêsta stare de dreptu si de faptu resúta, că credintiosii noștri au dreptulu si detorinț'ia de a cultivâ limb'a românesca si a combate precum toti aceia, cari ar' voi se-i impiedece în exercitiulu acêstui dreptu.

Dar' cu deosebire trebuie se cultive credintiosii noștri limb'a românesca în deplina libertate si fâra nici o restrictiune chiar' si din motivulu acêl'a, că fiindu acêsta limba totu odata si *limb'a loru liturgica*, cunoscint'ia ei perfecta li-se impune că o necesitate imperativa.

Si într'adeveru, dêca considerâmu mai de aprópe asediamentele rituale ale besericei noastre, vedemu, că acelea suntu astfelu întocmite, în câtu la cele mai multe functiuni sacre besericesci trebuie se iê parte *activa* toti credintiosii. Asiâ de exemplu tôte ecteniile din sânt'a liturgia nu suntu altu ceva, decâtu o avisare perpetua a credintiosiloru despre cele ce se întempla în altariu si o *rogatiune comuna* a credintiosiloru cu preotulu loru. Cântârile din strana nu suntu altu ceva, de câtu o esplicare sublîma a misterieloru mântuirii noastre, o predicare perpetua a cuvêntului domnediescu, o istorisire admirabila a evenimentelor, de cari este legata oper'a mântuirii noastre, si o rogatiune, la care trebuie se iê parte cu mintea si cu inim'a toti credintiosii.

Tôte acestea pretindu cunoscint'ia perfecta a limbei românesci din partea credintiosiloru noștri cu atâtu mai vêrtosu, că precum cându în beseric'a catolica de ritulu latinu numai unele functiuni, cari se tiênu strictu de preotu, se indeplinescu în limb'a rituala, êr' celelalte acte religióse se potu indeplinî si în limbele *vulgare*, precum atunci în besericele orientale, — afara de predica si si acêst'a în casuri esceptionale, — nimicu nu se pôte indeplinî, decâtu numai în limb'a liturgica recunoscuta de auctoritatea competentă besericésca.

Asiadara la noi fâra de cunoscint'ia limbei românesci totu cultulu domnediescu si tôte functiunile religióse devinu pentru credintiosi nisce ceremonii esterne fâra de întielesu, si în parte însemnata chiar' si fâra de scopu.

De aci se esplică, câtu de gresite suntu vederile acêlor'a, cari abatêndu-se în privinț'ia acêst'a chiar' si dela vederile toturoru Archiereiloru noștri din trecutu si presente, sustiênu, că la noi se pôte separâ caracterulu *greco-catolicu* alu besericei de caracterulu ei *românescu*.

Voru fi pôte si ómeni, cari cetindu aceste, voru crede, că esagerâmu, inse dêca precum acêsti ómeni nu i-ar' pôte convinge disele noastre despre adevêrul celoru desfasurate, -i pôte convinge *trist'a esperintia*.

Este adeca toturoru cunoscutu, că pretotindenea, unde raporturile sociale, oportunistulu, nepasarea ori chiar' conc lucrarea condamnabila a unoru preoti au facutu precum credintiosii noștri se-si uite limb'a loru materna, acolo amu înduratu pierderi însemnate si ireparabile nu numai din punctu de vedere nationalu, ci si din punctu de vedere besericescu, căci acei credintiosi, cari si-au pierdutu cunoscint'ia limbei române, încetulu cu încetulu au devenitu indiferenti fatia cu beseric'a noastră, tocmai pentru-câ cultulu divin si tôte actiunile religióse din beseric'a noastră au devenitu pentru ei nisce lucruri neintielese. Si fiindu-câ ei au fostu dediti a luâ parte numai la functiuni besericesci, cari se indepliniâu într'o limba *vîa*, au începutu a simpatísă cu confesiunile acelea *acatolice*, a căroru limba *vîa* rituala o întielegeâ. Precum calea acêst'a ei din crestini greco-catolici s'au prefacutu în *calvini* si chiar' *unitari*, si astfelu s'au pierdutu nu numai pentru natiune, ci si pentru beseric'a noastră.

Amu facutu acêsta digresiune cam lunga, pentru că fie care se vedîa, că pentru beseric'a noastră este o *necesitate imperativa* si o *cestiune de viétia* cultivarea limbei românesci în credintiosii noștri.

Astfelu stându lucrulu se vedemu, că ore proiectulu acêst'a de lege impiedeca precum credintiosii noștri în cunoscerea si cultivarea limbei românesci?

Cu dorere trebuie se răspundem afirmativu la acêsta întrebare.

Maioritatea credintiosiloru noștri ese, precum este cunoscutu, din scól'a poporala, careia are se-i premêrga precum venitoriu educatiunea din gradinile si asilele de copii. În aceste institute se va vorbî putînu românesce, pentru-câ legea apriatu spune, că ocupatiunile, jocurile si petrecerile prunciloru trebuie se se împreune cu introducerea loru în cunoscint'ia limbei magiare. Câtu de usioru invétia inse pruncii o limba straina, se pôte vedé chiar' din motivarea proiectului de lege, în care cetim aceste cuvinte: *Sciîndu inse, că pruncii câtu de usioru -si însusiescu jocându-se alte limbe, ni s'a parutu consultu a enuncî, că pruncii nemagiari se se introduca în cunoscint'ia limbei magiare si astfelu sê se usioreze lucrarea scólei elementarie în esecutarea articlului de lege XVIII din an. 1879.*

Dar' dêca este adevêratu, că pruncii invétia usioru o limba straina, totu asiâ de adevêratu este si acê'a, că ei uita fôrte usioru chiar' si limb'a materna, dêca nu se deprindu în continuu cu ea. Prin urmare deprinderea prunciloru noștri în limb'a magiara trage dupa sine uitarea limbei românesci.

De abiâ inse a esitu prunculu românu în etate de 6 ani din gradinile si asilele de copii cu o multime de idei, precum cari nu le pôte exprimâ în limb'a s'a materna seau si-le pôte exprimâ numai în o limba românesca *corcîta*, si dejâ trebuie se între în scól'a poporala, a cărei chemare în

sensulu articlului de lege XVIII din 1879 este ace'a, că fiecare pruncu, cându ese din acea scôla, se scia perfectu unguresce atâtu in scriere câtu si in vorbire.

Dar' déca acést'a este chiemarea **legei create in 1879** si a celei ce are se se creeze in 1891, atunci unde rămânemu cu limb'a românésca, care la noi este totu odata si *liturgica*?

Pedagogii esperti recunosc, că pre unu pruncu pâna la etatea de 12 ani abia -lu pôte face omulu se cugete, se vorbésca si se scria corectu in limb'a lui materna, necum se poti obtiéné acestu resultatu si in o a dóu'a limba. Prin urmare cându legea voiesce, că pre toti pruncii pâna la 12 ani se-i faca a cugetá, vorbí si scrie corectu unguresce, acestu scopu nu se pôte ajunge fára de neglijerea si chiar' sacrificarea limbei materne. Sacrificându-se inse limb'a materna pentru acelu scopu, la noi se sacrifica pre incetulu chiar' si beseric'a, căci numai acei credintiosi se potu socoti de membri securi ai besericei nóstre, cari cunosc perfectu limb'a ei.

Interesele statului nu pretindu, că *toti* cetatienii se scia limb'a statului. Din contra paragrafulu 27 din articlulu de lege XLIV din 1868 enúncia chiar' principiulu, că nu cetatienii suntu detorri se cunósca limb'a statului, ci organele administrative si judiciarie suntu detóre a cunósce limbele diferiteloru nationalitati. De alta parte inse dreptulu, caracterulu si chiar' esistinti'a besericei nóstre pretindu, că toti credintiosii ei se scia perfectu limb'a românésca. Pentru ce dara se vátema beseric'a nóstra fára se se aduca macar' folosu statului?

Revista besericésca.

† Cardinalulu Simor.

Principele-primat alu Ungariei, Archiepiscopulu de Strigону Cardinalulu *Ioanu Simor* a repausatu in 23 a l. c. la órele 7 1/2 diminéti'a. O recéla de generata in aprindere de plámâni a pus capetu vietii betránului Cardinalu. Elu fú nascutu in 23 Augustu 1813 in Alb'a-regala din parinti cu stare bunisióra, de conditiune meseriasi. In 1828 fú primitu intre clericii archidiecesei Strigonului si trimisu pentru ascultarea studiiloru teologice in Emericianulu din Posionu si de aici la Nagy-Szombat, éra in 1833 in Pazmaneuulu din Vien'a, unde a si depusu dóue rigoróse din S. Teologia. In 1836 fú chirotonitu de preotu, si denumitu de capelanu in Budapest'a, in care calitate a si depusu celealalte rigoróse, si fá creatu doctoru in S. Teologia. Fú mai târdiu profesorulu de Teologia in Strigону, directorulu in Augustineulu din Vien'a, consilierulu de sectiune in ministeriu, canonicu in Alb'a-regala, pâna cându in anulu 1857 fú numitu episcopu in Györ. In 1867 fú denumitu Archiepiscopulu la Strigону. In 1873 in 22 Decembre fú creatu cardinalu-preotu alu Sântei beserice romane.

Intre meritele feliurite, ce si-le-a câstigatu fericitulu in Domnulu Primat, fára indoiéla locu de frunte ocúpa acele contribuiuri generóse, cu cari a concursu spre inaintarea instructiunei, spre

ajutorarea preotiloru, a orfaniloru si a seraciloru, si in fine spre inaintarea artelor. Insemnámu aici pre scurtu unele date. A intemeiatu 12 scóle superióre de fete; pentru ajutorarea invetiatoriloru si invetiatoreselor si spre marirea salarielorulu lor a datu mai bine de 800,000 fl. Pentru ajutorarea preotiloru din archidiece'sa sa a datu aprópe la 400,000 fl. Pentru ajutorarea veduveloru si a orfaniloru a datu cu totulu 375,000 fl. Pentru ajutorarea nenorocitorulu 80,000 fl. Pentru restaurarea basiliceii din Strigону a spesatu 500,000 fl. Pentru resiedinti'a cea nóua primat'ala si pentru bibliotec'a si galeri'a de chipuri a spesatu 627,000 fl. In dominiile Sale archiepiscopesci a investitu 550,000 fl. — Din aceste date pôte vedé ori cine, câtu a fostu de sémictoriu si de generosu repausatulu Primat, si câtu suntu de false afirmárele acelor liberali, cari dicu, că bunurile cele mari ale besericei catolice se áfla in mâni rele.

Mórtea Primatului este o pierdere pentru tíera, dara si pentru beseric'a catolica, si chiar de ace'a dorerei sémítite la mórtea aceluia au datu espre'siune atâtu Capulu besericei câtu si Monarchulu.

Fia-i tierin'a usióra.

Rom'a.

In anulu acést'a se implinescu trei sute de ani dela mórtea ángeresculu ténere *Aloisii Gonzag'a*. Viéti'a lui a fostu intr'adeveru esemplariulu toturoru virtutiloru, ce numai potu se inaltie pre unu ténere la acea perfectiune, ce o doresce si ascépta Domnedieu dela sierbitorii sei. Chiar de ace'a Sânt'a Maica Beserica pre Sântulu Aloisiu -lu propune de esemplariulu ténierulu crestini. Aniversarea mortii acesteia voiesce se-o serbeze ténérimea catolica din Itali'a cu pietatea si cu pomp'a cuvenita. Spre acestu scopu *Societatea ténérimei catolice italiene* a esmisu unu apelu cátra ténérimea catolica din intrég'a lume, in care o invita, că acestu aniversariu se-lu celebreze pre lângá alte exercitii de pietate cu unu pelegrinagiu universalu la Rom'a, unde se áfla morméntulu Sântului. Programulu pelegrinagiuulu se va publicá la tómpulu sèu; ide'a inse a intémpinatu aprobarea Sântei Sale Sumulu Pontifice, si de ace'a suntemu de convingere, că intreprinderea va avé resultatulu celu mai stralucitu, si că va produce cele mai salutarie fructe spirituale intre ténérimea crestina.

Angli'a.

Este cunoscutu toturoru, că armat'a in locu de a fi o scóla adeverata pentru ténerii mai alesu dela sate, a dese ori este ocasiune de demoralizare. Asiá este la noi, asiá in Germani'a, asiá in Fránci'a si Itali'a; si nu din alta cauza, ci numai pentru-cá religiunea este despretiuita seau celu putinu neglésa. Singuru dóue state suntu in Europ'a, cari in acésta privintia facu o exceptiune laudabila si démna de imitatu, si anume Rusi'a si Angli'a. Cá se véda cetitorii nostri, ce locu ocúpa religiunea in ar-

mat'a englesa, vomu reproduce din cuvéntu in cuvéntu dispositiunile regulamentulu:

„Art. 1. — Toti oficierii si soldatii, afára de casu de impiedecare legitima, suntu detori a 'luá parte la servitiulu domnedieescu; cei ce se voru portá fára reverintia seau necuviintiosu, voru fi condusi inaintea curtii martiale, pentru a fi infruntati, pedepsiti cu bani si chiar si inchisi. Banii adunati din pedepse voru fi intrebuintiati spre ajutorarea soldatiloru morbosi.

„Art. 2. — Injuratúrele si sudálmile se voru pedepsi, precum s'a disu in articlulu premergatoriu.

„Art. 3. — Ori ce oficieru seau soldatu ar indrasni se vorbésca in contr'a vre-unui articlu de credintia a religiunei crestine, va fi predatu judecatoriei civile, pentru cá se fia pedepsitu amesuratu legei.

„Art. 4. — Ori ce oficieru seau soldatu, care va profaná unu locu dedicatu servitiulu domnedieescu, seau va vátemá pre vre unu preotu, va fi pedepsitu, precum va decide curtea martiala generala. Casarm'a are se fia inainte de tóte o scóla de devotamentu si de noblétia sufletésca; pentru-cá numai aceste facu eroi.“

Revista politica.

Afaceri interne.

Proiectulu de lege despre gradinile si asilele de copii a fostu desbatutu in parlamentu si in specialu, si cu exceptiunea aloru trei paragrafi, cari au fostu dati spre modificare la o comisiune, a fostu primitu cu mare maioritate. Dintre cei trei paragrafi, ce voru ajunge la modificare, mai insemnatu este acél'a, in care se dice, că pruncii in asile voru avé se invetie rogatiuni evlavióse, seau rogatiuni ce nu suntu a nici unei confesiuni existente. Acestu paragrafu ar avé se fia modificatu astfelu, câtu statorirea rogatiuniloru se se lase in grigea confesiuniloru, cari infintieza asile si gradini de copii.

La cestiunea limbei maghiare, in a cárei cunoscintia au se fia introdusi pruncii din asile, au vorbitu deputatii sasi, protestându in contr'a acestei nóue calcári a legei din 1868.

Cea mai interesanta parte a desbaterei inse a fostu fára indoiéla vorbirea deputatulu Mocsáry, care si de asta data a pledatu pentru respectarea legei din 1868. Si precându in alte tieri vorbirea acést'a s'ar fi judecatu anomalia, pentru-cá este ne mai audítu, că intr'unu parlamentu se se sémítia lips'a de a insistá pre lângá observarea legiloru sanctionate, pre atunci la noi vorbirea lui Mocsáry, seau mai bine pasagiulu, in care a pretinsu observarea legei de nationalitate, a fostu intémpinata din tóte partile *cu risete*. Nu mai insistámu asupr'a acestui faptu, e destulu se-lu revelámu, pentru-cá se véda ori cine, de ce e capace parlamentarismulu liberalu.

Austri'a.

O impresiune extraordinaria a produsu in cercurile parlamentare din Austri'a

disolvarea parlamentului, întâmplata prin unu rescriptu imperialu, si dispunerea alegerilor noue. Impresiunea acést'a e cu atât mai mare, cu cât mai neasteptata a fostu acésta disolvare, la care nu poteá visá nime, considerându, că parlamentulu intrase in ultim'a sa sesiune, si că budgetulu inca nu este votatu.

Causele disolvării suntu a se caută in relatiunile intricate de partidu, ce domnescu in Austri'a mai alesu in urm'a inmultirii partidului cehiloru ténéri, care inmultire a ingreunatu preste mesura positiunea ministeriului Taaffe.

Germani'a.

Kulturkampf-ulu din Germani'a e aprópe de sférsitu. Guvernulu a presintatu anume parlamentului unu proiectu de lege referitoriu la asiá numitele *Sperrgelder*, adeca la banii, ce s'au adunatu din venitele episcopesci, parochiale, seminariale s. a., ce au fostu retiênute de guvernu in tîmpulu acel'a, cându guvernulu a tiênutu vacante episcopfiile si parochfiile seau nu a voitu sè recunósca pre episcopii denumiti de Pap'a si pre preotii denumiti de episcopi. In anulu trecut presintase dejá guvernulu unu proiectu analogu, in care propunea, că dieceselor daunate se li-se restituie numai procentele baniloru confiscati; acelu proiectu inşe a fostu respinsu in urm'a impotrivirii centrului, care conformu echitáti pretindeá, că nu procentele ci capitalulu sè se restituie celor daunati. Acum proiectulu celu nou presintatu parlamentului corespunde dorintiei centrului, si e de speratu, că prin acésta lege se voru consolidá si mai multu relatiunile interne ale Germaniei.

Corespondintie.

I.

Vien'a, in Ian. 1891.

Incepe a se face diua! Cându ochii unui poporu, intielegu ochii sufletesci, suntu acoperiti de velulu unoru idei false seau superstitiose, atunci vorbindu in intielesu figuratu dîcemu tare nimeritu si frumosu, că poporulu acel'a se áfla in intunerecu, in nópte. Asiá a fostu in privintia religiósá inainte de venirea Mântuitorului lumei omenimea intréga afara de poporulu celu alesu. Si dorere in unu asemene intunerecu a caditu in mare parte Europ'a in tîmpulu mai nou, de cându a inceputu a se instrainá de religiunea crestina. Ranele, ce le-a capetatu Europ'a in tîmpulu acést'a púrure de trista aducere aminte, suntu multe si mari; nice un'a inse nu este atât de dorerosá cá ran'a infipta de cestiunea sociala, cu acárei deslegare se ocúpa astádi dieci de mii de barbati spre a încungiurá cris'a, ce nascîndu-se din ea póte sè periclitize totu organismulu socialu european.

Si multiamita lui Domnedieu! astádi nu mai suntu putni si sporadici aceia, cari suntu deplinu convinsi, că singuru crestinismulu cu adevérurile lui e in stare a deslegá cestiunea acést'a in modu deplinu si a vindecá Europ'a si de celealalte rane, ce sângeréza pre corpulu ei. De ace'a nu ni-se pare nici decum esagerata parerea Cardinalului anglesu Manning, că déca secululu alu 19-le a fostu secululu sciintiei, atunci secululu alu 20-le va fi secu-

lulu crestinismului reinviatu in societatea européna. Éta pentru ce am dîsu, că incepe a se face diua!

Despre acést'a s'a potutu in Vien'a convinge, ori cine a asistatu in beseric'a sântului Petru la conferintiele tiênute de Victoru Kolb cu privire la cestiunea sociala si deslegarea ei prin crestinismu. In dfile, in cari se tiéneáu conferintiele, beseric'a cea spatiósá a sântului Petru cu óre mai inainte erá indesata de publicu din tóte clasele, deputati, magnati, profesori, oficiáli, industriasi si lucratori pândindu momentulu, cându figur'a cea simpatica a conferentiariului -si incepeá espunerile sale depre catedra. Logic'a cea stringenta, eruditiunea, espunerea clara si alésa, insufletirea, iubirea si desinteresarea, cu carea -si espunea conferentiariulu ideile sale, i-a fermecat pre toti. A inceputu in conferintiele de ántáiu cu espunerea cestiunei sociale in originea si desvoltarea ei. Dupa ace'a a purcesu la espunerea si critic'a metódeloru de rezolvare a liberaliloru si a socialistiloru, din cari ori cine s'a potutu convinge, că deslegările aceste suntu mai multu încercări a cestiunei. In conferinti'a din urma a propusu apoi deslegarea prin crestinismu, in care puterea cea preste fire a crestinismului a aparutu cu atât evidentia, si dorerea sêntita de publicu pentru parasirea crestinismului din partea societáti europene a fostu atât de mare, cătu la capetulu conferintiei cea mai mare parte a publicului a eruptu in lacrimi. In conferinti'a acést'a eminentulu conferentiariu s'a ridicatu pâna la sublimu si s'a intrecutu pre sine insusi. Numai inainte de ast'a cu câti-va ani in Vien'a mai nime nu ar fi ascultat pre unu conferentiariu in spiritu crestinu. Si astádi, tóte clasele -lu ascúta bucuros. Au nu e acést'a unu semnu, că incepe a se face diua?

In 15 Ianuariu fú serbata aniversarea de 100 de ani a nascerei poetului vienesu Grillparzer, celu de ántáiu poetu germánu dupa Schiller si Goethe. Desi in scrierile lui transpíra multu ideile vechi numite liberale, totusi in adênculu sufletului a fostu dinasticu. Din care cauza si tóte instituttele catolice precum si jurnalistic'a a luat parte la serbarea acést'a in onórea poetului, care a scrisu „Des Meeres und der Liebe Wellen“, ce in privintia ideiloru delicate si placute, precum si in privintia frumsetiei plastice nu are parchia in literatur'a européna.

G.

II.

Bucuresci, 14 Ian. 1891.

Sesiunea de tótnua a anului 1890 a Sântului Sinodu a duratu dela 12 Octobre pâna la 1 Novembre st. v. Din sumarele proceselor verbale publicate de curêndu rezultá, că in totalu s'au tiênutu 10 siedintie. Pre lângá alegerea biroului, adeca a secretariloru si a comisiuniloru respective, si rezolvarea unoru comunicári de importantia secundara, desbaterile s'au invêrtitu asupr'a calugaríriloru, a alegerei directorului cancelariei Sântului Sinodu, a aprobárii diferiteloru cărti de cuprinsu religiosu, si in fine asupr'a functionárii dlui Simeonu Popescu cá profesorulu la facultatea de teologia.

Conformu prescriptiunei vigente nime nu póte fi primitu in tagm'a monachala decátu in urm'a unui votu favorabilu datu de Sinodu din casu in casu. In deobste votarea se face numai amesuratu raportului comi-

siunei de petitiuni, câte odata inse se iningu mai ántáiu si discusiuni mai scurte seau mai lungi. Éta unu specimenu. Unu tinernu licentiatu in teologia dela facultatea din Bucuresci ceru, sè i-se dé schim'a de-a dreptulu fara de a mai trece prin ispitirea novitiatului de unu anu prescisa de regulamentu. Toti membrii Sinodului s'au bucuratu de hotarirea ténêrului; de óre-ce inse elu nu implinise „formalitátile“ ispitirei canonice seau ale novitiatului, unii eráu de parere, sè nu se primésca in schim'a monachala, ori mai bine dîsu voiáu, că elu sè vina pre calea ceruta de regulamentu, ér altii din contra credeáu, că n'ar fi de aplicatu in acestu casu regulamentulu, fia pentru titlulu academicu, fia căci -lu cunosceáu personalu. Obiectiunei deduse din lips'a novitiatului respunse *Ep. Husiloru* dîcîndu: că dênsulu privesce tîmpulu, cătu a fostu in seminaru, că o ispitire canonica.

— „Atunci sè facemu pre toti seminaristii calugari,“ intrerupse *Archieveulu Calistratu*. — Dupa-ce mai spuse vorbitoriulu, că ténêrulu esîndu din seminaru, a intratu cá pedagogu in altu seminaru, apoi a urmatu la facultatea teologica, si că prin urmare totu tîmpulu acést'a este o indelungata ispitire, adause intre altele: „Nu sciú, cum s'ar fi pronunsiatu Sântulu Sinodu pre urma, dar eu ve marturisescu, că déca ar fi datu petiti'a la mine, -lu calugareám de-a dreptulu.“

Metrop. Primatu: „Eu nu voiú face-o acést'a nici odata.“ — *Ep. Husiloru*: „Apoi de ce i-ati primitu petiti'a si ati adus'o la Sinodu? Trebiá sè mérga pre filer'a regulamentara.“

Metrop. Primatu: „Dati-mi voia, -mi faceti mie acusatuni?“ *Ep. Dunarei de josu*: „Rogu a nu se face cestiuni personale.“

Dupa *Ep. Românului* esceptiunea propusa este o abrogare a regulamentului, fara unu casu de fortia maiora; si déca Sântulu Sinodu, urméza testulu, „ar incliná spre primirea ei, eu totu asi indrasní sè apelezu la Sântulu Sinodu si sè-lu rogu, a se stabilí si cu acésta ocaziune, că regulamentele Sântului Sinodu suntu obligatóre pentru toti Românii ortodoxi, si mai alesu pentru noi.“ Cetindu apoi art. 12 din regulamentu, care dîce: „Ori ce persóna din cleru va cutezá a tunde in monachismu pre alta cale, va cadé sub judecata besericéscá. . .“ adauge: „Eu credu, că nu v'ati adusu aminte de prescriptiunile acestui articulu din regulamentu, căci nu dîceáti ce'a ce ati dîsu in trécatu.“ — *Ep. Husiloru*: „Mi-am adusu aminte si-lu sciám fórté bine.“

Arch. Calistratu nu primesce, că ori ce ténêru seminaristu, care ar veni sè céra calugarirea, se i-se si primésca ispitirea canonica cá facuta in seminaru.

— *Arch. Gerasimu Pitesténu*: „Prea Sânti'a Vóstra unde ati facutu ispitirea canonica?“

— *Arch. Calistratu*: „La Paris, unde ati fostu si Prea Sânti'a Vóstra.“ Pre urma crede că ténêrulu se implinésca formalitátile cerute si atunci sè se presinte la Sântulu Sinodu. —

Ep. Dunarei de josu asémenea casulu cu celu de mai inainte, apoi dîce: „Ati primitu o calugarire in contr'a lezei, trebue sè primitu un'a in contr'a regulamentului.“

— *Ep. Romanului*: „Acésta acusatune nu trebue sè o primésca Sântulu Sinodu, că lucréza in contr'a legiloru tierii, de ce ne aduceti asemenea acusatuni? Acést'a este apretierea P. S. Tale, nu primescu asemenea acusatuni in numele unui corpu intregu.“ — *Ep. Dunarei de josu*: „Fiti siguru, că eu nu suntu din aceia, cari insúta ómenii si cu atât mai putfnu pre Sântulu Sinodu, dar pentru-cá adiniaóra

PARTE SCIENTIFICA-LITERARIA.

Inmormântarea si arderea mortilor.

„Câtu de frumoasă si de estetica este arderea mortilor fatia cu inmormântarea lor! O parte a trupului mortu se înalță din flacara in susu că unu fenice, era cealalta parte, ce rămâne că cenusia, o amestecămu cu pamântulu din ôlele de flori, si asia in florile, ce cresc din ea, potemu vedé si mirosă pre mortii nostri,“ asiă s'a exprimat unu mare amicu alu arderei mortilor in unu congressu europeanu tiênutu in caus'a acést'a. „Prin ardere trupulu se imprascia iute in eterulu liberu, si materiile lui apoi nevediate se lăsa érași pre praturile nôstre incarcate de flori, unde apoi trupulu mortu reinvia in adeveru in florile câmpului,“ s'a exprimat altu entusiastu alu arderei trupurilor mórte in acel'a-si congressu.

Multe si varie au fostu in decursulu tîmpului modurile, cum popórele au procedatu cu trupurile mortilor. Din tóte aceste inse astădi potemu dice, că nu a mai remasu alt'a, decâtu inmormântarea in pamentu. Crestinii, Iudeii, Mahomedanii, Budhistii si Chinezii -si inmormântéza mortii in pamentu. Ma chiar' si popórele neculte, cum suntu negrii Africeii si Americaniii cei cu pielea rosia, inca -si inmormântéza mortii in pamentu. Si in urma chiar' si la Hindu, la cari s'a mai conservatu arderea mortilor, inca a inceputu pentru clasele mai inalte a se introduce inmormântarea in pamentu.

O praca atátu de îndelungată si de generala a omenimei trebuie se fia basata. Cu tóte aceste inse ide'a de a introduce arderea mortilor a cuprinsu astădi deja nu putine spirite prin tóte tierile Europei, dara mai cu séma in Itali'a si Germani'a, si acum a inceputu a se aretá si in tiér'a nôstra. Ide'a in tîmpulu mai nou s'a ivitu mai ántăiu in revolutiunea francesca, cându s'a fostu pregatitu si unu proiectu de lege pentru arderea mortilor. Napoleonu inse, care ajunsse omnipotentu in Franci'a, n'a voitu nice decum, că proiectulu acést'a se devina lege. De atunci odihni ide'a acést'a pâna la 1849, cându pasi érași cu ea I. Grimm in academi'a de sciintie din Berlinu. De atunci apoi s'a latitu ide'a totu din ce in ce mai tare, ma prin cetățile mai mari s'au formatu si societăti, acăruru membri se obligău, că suntu invoiti, că dupa mórte trupurile se li-se arda. S'au tiênutu chiar' si congrese europene cu scopulu de a introduce arderea mortilor la tóte popórele, éra in unele cetăti, cum e Milanulu si Gotha, s'au construitu si captóre pentru arderea mortilor.

In favórea arderei mortilor se aducu motive economice si igienice seau de sanetate publica. La cei mai multi inse motivulu principalu este a mai dá inca o lovitura crestinismului. „Anu smăncitu din mân'a crestinismului sufletele ómeniloru prin filosofia; se-i smăncimu si trupurile prin arderea mortilor,“ s'a disu in o vorbire tiênuta in Milanu cu ocaziunea arderei unni trupu mortu. Ce e dreptu, inmormântarea mortilor nu este unu adeveru de credintia alu besericeii. Cu tóte

aceste, cându beseric'a a introdusu inmormântarea mortilor, a avutu tare ponderóse, frumoase si adeveratu estetice motive, pentru cari o a introdusu, si inca multu mai estetice că acele, ce se aducu prin congresele europene in favorulu arderei.

Mai ántăiu beseric'a a voitu, că credintiosii si in privinti'a acést'a se imiteze pre fiulu lui Domnedieu, care inca -fú inmormântatu in pamentu pâna la inviere, si nu fú arsu. Mai departe credinti'a nôstra ne spune, că trupulu omului e facutu din pamentu. Ce e dar' mai frumosu, decâtu că trupulu mortu érași in pamentu se se reintórca, dupa ce insusi Domnedieu a disu omului, că: „pamentu esti, si in pamentu te vei întórce“. Prin inmormântarea in pamentu dămu dara numai indereptu pamentulu acé'a, ce din voi'a lui Domnedieu este a lui. Déca din focu ar' fi facutu omulu, atunci numai ar' trebui se se dé indereptu éra foculu.

Inse nunumai atát'a. Sufletulu este in omu partea cea mai alésa. Inse pentru acé'a in credinti'a creștina si trupulu, desi din pamentu, este tare onoratu. Si cum nu? Căci trupulu este, care a primitu pre sine semnele cele vediate ale sacraminteloru. Trupulu este, care a primitu in sine arvun'a invierei nôstre, trupulu si sângele Fiului lui Domnedieu. Trupulu este destinatulu se se clarifice la diu'a cea mai pre urma in unu trupu preste fire, de care „ochiu de omu n'au vediatu“. Trupulu omului este locuinti'a sufletulu, in care vérsa Domnedieu gratiele sale, cari strabatu si corpulu. Pentru acé'a si numesce sântulu Apostolu Paulu trupulu „locasiulu si beseric'a Spiritulu sântu“. Ce este dara mai firescu, decâtu că si trupulu mortu inca se fia tractatu cu tóta cuveninti'a. Pentru acé'a beseric'a sântiesce loculu, unde se asiédia trupulu celu mortu, si imbracatu de serbatóre intre cântări, rogatiuni si ceremonii -lu asiédia la repausu pâna la inviere. Si nu numai atát'a, ci beseric'a nu iérta, că trupulu mortu se fia nimicitu cu violintia, ci -lu lăsa naturei, că ea dupa legile date ei de Domnedieu se-lu nimicéscă pre incetulu si se-lu prefaca in acé'a, din ce a fostu alcatuitu. Cătu de tare convine naturei omenesci procedur'a acést'a a besericeii umana si frumoasă, se vede din orórea, ce ne cuprinde, cându vedemu tractatu cu necuvenintia unu trupu mortu. Ma din modulu, cum unu poporu -si tractéza mortii si mai cu séma cum -si tiéne cemetierele, se póte cu dreptulu conchide la gradulu lui de cultura. Doritorii arderei mortilor inse nu voiescu se scia nimicu de natur'a omenéscă, carea poftesce o atare tractare a trupurilor mórte. Din motive economice ei voiescu, că trupurile mórte se fia nimicite de odata in modu violentu prin focu. Vomu vedé mai târdiu, că tóte motivele aceste economice aduse in favorulu arderei trupurilor mórte suntu numai in tipuite. Pâna atunci inse reflectămu numai atát'a, că déca motivele economice poftescu nimicirea violenta prin focu, atunci cei ce suntu insufletiti de atari motive, n'ar trebui se sté la calea jume-

tate, ci se se siléscă, că nimicirea acést'a se costé cătu se póte mai putinu si se aduca si folóse. Atunci numai ar fi economi'a adeverata. Acum aruncarea trupurilor mórte la fierele selbatice seau la câni ar costá inca si mai putinu decâtu arderea. Ma déca le-amu si mánca, atunci ar costá inca si mai putinu, si amu avé si folosu de acolo. Si aperatorii arderei mortilor de securu numai pentru acé'a nu mergu pâna la consecuenti'a acést'a, pentru-că se temu, sè nu se adeveréscă la ei dis'a latinului, că „extrema se tangunt“, fiindu-că atunci in civilizatiunea cea mai inalta ómenii ar' mánca carne de omu, că si in lips'a totala a civilizatiunei, si canibalismulu selbaticiloru s'ar întélni cu canibalismulu celoru mai „civilisati“.

Atal'a.

Novela de F. R. de Chateaubriand.

(Continuare.)

Cunosci, fiulu mieu, in ce chipu selbaticii -si omóra prinsonierii lor. Misionarii creștini cu pericolulu vietii, si cu neînfrânta abnegatiune, au potutu înduplecá mai multe seméntii, că in loculu chinuitoarei mórte de pre rugu sè pedepésca pre prinsonieri cu robie, si inca blânda. Dar' Muscogulgi nu primira inca acestu bunu obicei, cu tóte că o mare parte dintre ei eráu pentru acésta pedépsa. Pentru desbaterea acestei insemnate cause șefulu mico chiamă consiliulu. Me presentara si pre mine la sfatulu lor.

Nu departe de Agalachucla pre o colina afára de satu se ridică cortulu consiliulu. Trei rânduri de coline formáu acésta cladire, ce aveá form'a unei galerii rotunde. Columnele eráu cioplite din lemn de ciparosu; in grosime si inaltime cresceau seau scadeau, dupa cum eráu mai aprópe seau mai departe de column'a din centru. Din vérfulu acestei colonne se ramificáu mai multe prajini, ce se radiemáu cu capetele de vérfurile columneloru dela periferi'a, asiă că ele acoperiau cortulu dându-i forma de umbrela. Consiliulu se adună. Cinci dieci de betráni imbracati in tunici pregatite din piele de vidra se insirára pre scaune facute in forma de trepti, si asidiate in fati'a cortului. Marele capitanu siedeá in mijlocu tiênendu in mâna „ciubuculu pácii“, care pre tîmpulu resboiului e de jumetate vapsitu. De-a drépt'a betrániloru suntu asiediate cinci dieci de femei imbracate in haine facute din pene de lebeda. Capii órdeloru de resboiu cupriindu loculu din stâng'a, tiênendu in mâni asiă numitulu tomahawk. ¹⁾ Capetele lor eráu in frumsetiate cu pene, ér' bratiile si piepturile vapsite cu sânge.

La petiorulu columnei din centru arde foculu consiliulu. Celu d'ántăiu încungiuratu de optu servitori imbracati in vesminte lungi si portându pre capu câte o buha impluta, vérsa pre focu balsamu de palmu, aducundu prin acést'a sacrificiu sórelui. Șirulu întreitulu formatu

¹⁾ Unu felu de barda de resboiu la Indiani.

din beţrăni, matrone si resboinici, norii de fum de tamăia si sacrificiulu, — tôte la olalta dău adunării aspectulu vrednicu de cinstitu. Eu stăm in mijloculu adunării inlantuitu. După ce s'a finitu sacrificiulu, şefulu ie cuvântulu, şpunându adunării scopulu, pentru care s'a chematu. După ace'a aruncă in mijloculu spatulu o legatura de grumadi spre intarirea celorl dîse de elu.

Atunci unu beţrănu (şaşem) din „semânti'a vulturulu“ se ridica si graiesce:

„Tata mico! şaşemiloru, matraneloru si resboiniciloru apartieneratori semântiloru vulturulu, vidrei, sierpelu si-a brôsceti tiestose! Eu sum de parere sè nu schimbăm nimic din obiceiurile strabune. Datin'a albiloru este ace'a, ce s'a aretatu si alta-data, deci pentru noi nu pôte fi decâtu primejdiosă. Dati-mi o legatura rosia si corespundietore cuvinteloru mele. Am dîsu.“

Si aruncă o legatura rosia in mijloculu adunării.

Acum se scôla o matrăna si vorbesce:

„Tata vulture! tu esti viclenu că vulpea, si chibzitoru că brôscă'tiostă. Eu voiescu sè incheiu prietinie strênsă cu tine, si că la olalta sè plantăm arborulu păcii. Dar' sè schimbăm obiceiule strabune, căci ele sunt spiritele dolulu. — Sè ne fia numai sclavi, si ei sè ne cultivate mai bine câmpile nostre, decâtu sè audim vaietele si suspinele acestoru prinsonieri, căci ele tûrbura adêncu piepturile mamelor. Am dîsu.“

Precum valurile mării se isbescu maniôse sub sufările furtunei; precum vântulu rapesce cu sine frundiele uscate de tòmna; precum se inchina si éراسi se ridica padurile trestiose din Mississippi de neasteptat'a esundare; precum mugesce in adênculu codrulu o ceta de bouri: intocmai vuiă si larmuia adunarea; toti vorbiau de odata. Interesele colidêza, parerile se deosebescu, adunarea acum érasè se imprăstie fara de nici unu resultatu, cându la urm'a urmeloru totusi triumfêza datin'a strabuna: eu adeca erâm judecatu la mörte pre rugu.

Dar' intr'ace'a intrevini o impregiurare, ce amănă tēmpulu infioratōrei mele morti. Se apropiă adeca *serbatōrea mortiloru* seu „serbatōrea sufleteloru“. In totu tēmpulu acestoru serbatori Indianii nu se obiceiuiău a-si omori prinsonierii. Deci me tēnura sub paza rigorosa, in vreme ce pre fēt'a lui Simighan asiā se vede că o tēneāu departe de mine, căci nu am vediut'o mai multu.

Din departări că la 300 elm sosiāu intr'un'a semēntiile acestui poporu, spre a celebrā impreūna „serbatōrea sufleteloru“. Intr'o di hotarita fiecare coliba desgropă remăşitiile pamēntesci ale tātāniloru, din singuraticele morminte; scheletele le acatiāu dupa rangulu si familia pre paretile *localitătii comune a beţrāniloru*. Cându se faceāu aceste, se nascū o furtuna; vânturile, padurile si cataractele vuiāu puternicu, in vreme ce beţrāni deosebiteloru semēntii incheiāu tractatu de scutire si aperare de-asupr'a ôseloru parintiloru sēi. După ace'a arangiara jocurile serbatōrei de doliu; emulări in fuga si jocuri cu pil'a si cubulu. Vrajitorii chiāma in ajutoriu pre Misabou,

dielulu apelor. Ei istorisescu despre resboinulu „marelui iepure“ Matşimanitou portatu impotriv'a Domnedielui celui rêu. Cânta pre celu d'ântăiu omu si pre cea d'ântăiu femeie Atahensika, cari au cadutu din ceriu, fiindu-că si-au pierdutu nevinovat'ia; cânta pamēntulu rositu de sângele fratiescu; pre Jonskika celu fara de Domnedieu, care a ucisu pre fratele sēu, bunulu Tahuistsaron; populu ce-a venit la cererea marelui spiritulu; pre Masolu, care singuru a scapatu pre o barca facuta din scörtia de lemmu; corbulu, ce-a fostu trimisu spre descoperirea pamēntulu uscatu; cânta pre Endae, care s'a scorbortu din lumea spiriteloru, farmecata de cântecile dulci ale sotielu sēu.

Dupa cantece si jocuri, incepura sè gatêscă strabuniloru sēi eternele locuri de odihna.

Pre tiermulu rîului Şata-Uche stă unu smochinu selbatecu, care e tēnudu in mare cinste la acele popore. Fetioarele se indatinău sē-si spele vesmintele lor facute din fibre de scörtia, si sè le intinda pre crengile beţrānilu arboru, că sè se usce la vânturile pustiei. Aici sapăra o grôpa gigantica. Lasăra dupa ace'a sal'a de jale cântāndu inmurile mortiloru, fiecare familia duce ceva-si môte sante. Sosescu la mormēntu, slobodu osemintele intr'ensulu, le asiedia rēnduri-rēnduri despartindu-le prin pie de ursu si vidra; arunca tierina, pâna ce se ridica mormēntulu in forma de colina, si apoi implânta in mijloculu ei *arborulu lacrimiloru si a somnului de veci*.

O, iubitul meu fiu! sè plāngem pre acesti ômeni!

Indianii acestia cu astfelu de obiceiuri si credintie mişcatore, aceste femei, cari putinu inainte de ace'a aretara fatia de mine atāt'a interesu, atāt'a gingasia de sēmtiri, acumu de nou cereāu chinuitorēa mea mörte; tôte semēntiile -si deslantuiira patimile lor, că sè se pôta bucură la vederea infioratōreloru chinuri, ce-lu munciāu pre unu tēneru omu. . .

Intr'o lunca dinspre miēdia-nöpte, nu departe de satu, se ridica o padure de ciparosi si palmi, care se numia *padurea de sânge*. In mijloculu acestei paduri se intindeā unu locu deschisu, unde se jertfiau de comunu prinsonierii Indianiloru. Me dusera pâna acolo in mersu triumfal. Se facura apoi pregatirile mortii mele; — inaltăra prajin'a lui Aresconi; sub lovirile de securi se pravaleā bradi, ulmi si ciparosi; altariulu se înălta; privitorii -si gatescu locuri de privire din crengile si din trunchii arboriloru. Unulu fiecare -si sfărma capulu, sè iscodêscă noue chinuri; unulu propuse, sē-mi traga pielea de pre capu, altulu sē-mi scötia ochii cu taciuni aprinsi. Eu -mi incepui cânteculu mortii.

„Nu me temu de chinurile vöstre, căci suntu curagiosu, o! Muscoguliloru. Nu-mi pasa de voi; ve despretuiescu mai multu decâtu pre femeile vöstre. Tatalu meu Utalissi fiulu lui Misku, a beutu din scäfărli'a celui mai mare vitēzu alu vostru. Nu veti smulge o singura oftare din inim'a mea.“

Mahnitu de cânteculu meu unu luptaci -mi strapunse cu suliti'a bratiulu. „-Ti multiamescu, frate,“ i-am dîsu.

In mانی'a activitătii gādiloru prega-

tirile nu s'au potutu ispravi decâtu abiā inainte de apunerea sölului. Cerura sfatu dela magu. Acest'a respunse, că nu este iertatu a se turburā liniscea spiriteloru umbreloru. Astfelu mörtea mea se amănă pre alta di. Indianii, nerabdatori de-a vedē odata infioratiulu spectacolu, si mai alesu că mâne in diori de di sè fia gat'a cu tôte, nu parasira *padurea de sânge*, ci aprindiēdu focuri mari se dădura pre chiote si jocuri.

Pre mine me intinsera cu spatele pre pamēntu; -mi intinsera funii dela grumazi la petiore si bratie, ér' in capetulu funiiloru duse la o mica departare de sdrobotulu meu trupulu, batūra in pamēntu pociumpi de lemmu si de acestia intarira legatūrele mele. Pre fiecare funia stă culcatu câte unu resboinicu asiā, că eu nu poteām face nici o mişcare neobservatu de ei. Nöptea treceā; chiotulu si joculu incetā incetu-incetu; flacar'a focuriloru pălpaiā intr'o lucire rosatica, si selbategii adormiāu unulu câte unulu, dar' in mesūr'a, in care scadeā sgomotulu acestoru ômeni, cresceā vuetulu pustietătii. Murmururile vociloru éras preschimbatu cu plānsulu tanguitoriulu alu padurei.

(Va urmă).

Bibliografia.

Primatulul papalu si infalibilitatea Papei

de I. Broju este titul'a unei brosiuri, ce a iesitu de curēndu in tipografi'a arhidiecezana din Sibiu, publicata mai inainte in feulletonulu Telegrafulu romanu. Bietulu autoru in simplicitatea lui nu scie sè face deosebire intre conceptulu *infalibilitătii* si alu *impeccabilitătii*, si e de parerea, că beserie'a catolica invetiā impecabilitatea Papei, si se stortieza a combate impecabilitatea acēt'a, ce nu o a invetiatu nimene nici cāndu. Cetindu ne-a cuprinsu mi'a de bietulu autoru vediēndu-lu atātu de restrēnsu in cunoscintiele teologice, si batēndu-se cu nisce fantōme ne-a adusu a minte de batai'a amaritului Don Quixote cu morile de vēntu. Spre instruirea naivulu autoru -i spunem, că si Pap'a, cāndu se cumfueca, dice si se marturisesce inainte lui Domnedieu cu cuvinte corespundietore acestor'a: „Credu Dōmne si marturisescu, că tu esti Christosu Fiulu lui Domnedieu, care ai venit in lume, sè mântuiescu pre cei peccatosi, *dintre cari celu de antăiu sum eu*“. Éra dēca vrē sè scia, ce e infalibilitatea Papei, -lu indreptānu la teologi'a dogmatica de Simeonu Micu tom. I. pag. 423 de unde se pôte instrui de ajunsu, că se nu mai iese in publicu cu atari naivitāti.

Post'a Redactiunei Dlui A. G. in Sionfal. — Pre intentiuni nu potemu dā fōpa la nici o întēmplare; cu abonamentulu asteptāmu, considerāndu motivele speciale ce le-ati insirat. — Dlui N.G. in Comorisce. Corespundint'a nu se pôte publicā, pentru-cā prin publicarea ei nu vomu ajutā nimic'a, si pentru-cā astfelu de lucruri se tiēnu de competinti'a Veneratului Ordinariatu, care e chematu se faca pasii de lipsa.

Editoru si redactoru respundietoriu:

Dr. Vasiliu Hossu.

Pretulu mărfurilor.

Piat'a din Blasiu. Grāu, hectl. fl. 5. — pâna 5.50, — grāu mestecat fl. 4. — pâna 4.80, secara fl. 4. — pâna 4.50, — ovesu fl. 2.50 pâna fl. 3. — cucurudiu fl. 3.50 pâna fl. 3.75, — alacu fl. 2. — pâna fl. 2.50, cartofi fl. 1.50 pâna fl. 2. — semēntia de cânepa fl. — pâna fl. —, fasolea fl. 5. — pâna fl. 5.50, — carnea de vita chilo 30 cr. pâna —, carnea de vitielu 28 pâna — cr., carnea de porcu 40 pâna — cr., carnea de berbec — pâna — cr., — 10 oue cu 20 pâna — cr.

JOSIFU GAVORA (1) 5-30

distinsu cu medali'a espositiunala cea mare pentru lucru escelentu si gustu bunu la espositiunea regnicolara din Budapest'a in a. 1885.

Budapest'a, IV. strad'a Vatiului Nr. 17

Recomandu cu pretiuri de cele mai convenabile si in esecutare catu se se pote mai frumosa obiecte de lipsa

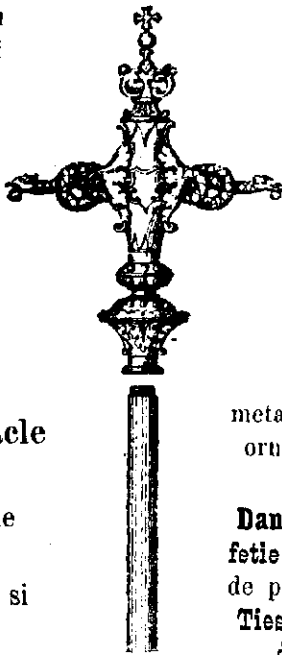
pentru ajustarea besericelor, si anume:

Felone preotieseci si stichare diaconesci

Flamure pentru beserici si reuniuni.

Flamure pentru reuniuni de pompieri, de scolari, reuniuni besericesci, reuniuni industriale, de cantari si de pompe funebre.

Candelabre, racle si potire, **luminarie de parete** si de altariu, si **candele.**

Primescu si efep-tuiescu iefciu repararea vestimintelor besericesci, intrargintarea si intraurirea de potire, racle, candele si luminarie de altariu.

Mare asortimentu de brodarfi de aur, de argintu si de metasa, precum si de ornaturi besericesci brodate

Dantele besericesci, fetie de altariu, cruci de parete si de scola. Tieseturi besericesci, damasturi etc.

Acuratatea mea o potu dovedi cu sute de epistole recunoscatoare.

Tarifuri de pretiuri si preliminarie de spese trimitu la cerere franco.

Fundata in an. 1858.

FRANCISCU WALSER

Liferantu de curte alu Altetiei Sale imp. si reg. Archiducele Josifu

proprietariulu primei fabrici ungare de masine si recnisite de pompieri, turnatorin de clopote si metalu

Budapest'a, VII, strad'a Rottenbiller, Nr. 66

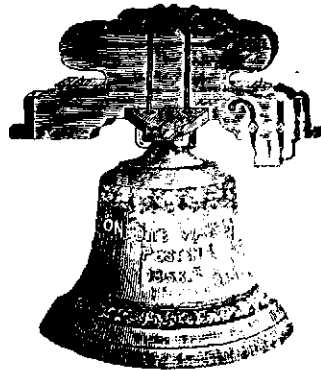
recomanda atentiei preanonatorilor domni preoti

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

in care se fabrica atatu grupuri catu si clopote singuratice:

cu scaune de fieru patentate si cu chivere (corne) scutite de frecare. Fabric'a a liferatu dela intemeierea sa 1800 clopote mari de metalu, intr'altel si celu dela metropoli'a din Bucuresci in greutate de 8000 kilograme.

Se afla umblatore scutite de mirosu, arangiamente pentru bai, conducte pentru apa si pompe pentru fantani.

(2) 5-52

Preliminarie de spese si Pretiu-couranturi se trimitu la cerere gratuitu si franco.

Distinsu in anulu 1865 la espositiunea regnicolara din Budapest'a pentru lucru escelentu, progresu si capacitate de concurentia cu diplom'a cea mare de onore.

La

TIPOGRAFFA SEMINARIULUI GRECO-CATOLICU

din Blasiu

se afla urmatorele carti besericesci:

Triodu, cu litere latine, editiune indreptata si revedita dupa originalulu grecescu; hartia tare, tipariu curatu — pretinlu crudo 6 fl. 50 cr., legatu in piele tare 10 fl.

Orologiulu celu mare, editiune noua cu litere latine, revedita dupa originalulu grecescu, intregita cu parti noue si folositoare pentru indeplinirea servitiului domnediescu; hartia forte fina, tipariu cu gustu, rosii si negru; — pretinlu: crudo 2 fl. 80 cr., legatu in piele si margini aurite 3 fl. 80 cr.

Euchologiu, cu litere latine, crudo 2 fl. 50 cr.; legatu in piele cu margini aurite 3 fl. 50 cr.

Liturgieriu, in 4°, crudo 2 fl. 20 cr.; legatu in piele cu margini aurite 3 fl. 20 cr.

Apostoleriu, in folio, crudo 4 fl. 40 cr.; legatu in piele cu margini aurite 6 fl. 40 cr.

Pentecostariu micu, 8°, editiune eleganta, crudo 85 cr.; legatu simplu 1 fl.

Octoichu micu, in 8°, crudo 50 cr.; legatu simplu 65 cr.

Psaltire, crudo 84 cr.; legatu simplu 1 fl., legatu in piele tare 1 fl. 64 cr.

Acatistu, in 8° cu litere cirile, crudo 54 cr., legatu in piele tare 1 fl. 14 cr.

Catavasieriu, cu litere cirile, crudo 70 cr., legatu in piele tare 1 fl. 70 cr.

Octoichu mare, in 4°, cu cirile, crudo 2 fl. 24 cr., legatu in piele tare cu copeii 4 fl. 24 cr.

Strasnicu, in folio, cu cirile, crudo 1 fl. 68 cr., legatu in piele tare cu copeii 3 fl. 68 cr.

Se esecuta lucrari tipografice de ori ce specie pentru pretiuri moderate.

Se afla imprimaturi pentru officii protopopesci, parochiale si docentale, pentru notarii comunali si cercuali.

Tote comandele au se fia adresate la „Tipografi'a Seminariului in Blasiu (Balázsfalva)“.